

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τόμος 6ος

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού
εκπαιδευτικού υλικού με βάση το
ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Κ. Παληός

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγ. Ινστιτ.

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και
25% από εθνικούς πόρους.**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

**Νικόλαος Μπεζαντάκος, Καθηγητής
του Παν/μίου Αθηνών**

Αμφιλόχιος Παπαθωμάς, Επίκ.

Καθηγητής του Παν/μίου Αθηνών

**Ευαγγελία Λουτριάνακη, Φιλολόγος
Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπ/σης**

**Βασίλειος Χαραλαμπάκος,
Φιλολόγος**

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Αλέξανδρος Κεσίσογλου, Αναπλ.

Καθηγητής του Παν/μίου Ιωαννίνων

Μαρίνα Δεδούλη, Σχολ. Σύμβουλος

Γεωργία Κατσαγάνη –

Γιαννακοπούλου, Φιλολόγος

Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπ/σης

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Δημήτριος Καλανδράνης,

Σκιτσογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σπυρίδων Καράμπαλης, Φιλόλογος

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ
ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ**

**Σωτήριος Γκλαβάς, Μόνιμος
Πάρεδρος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου**

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Σεβαστιανή Μακρή, Ζωγράφος

**ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ**

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**

**Ομάδα Εργασίας
Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ**

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Νικόλαος Μπεζαντάκος
Αμφιλόχιος Παπαθωμάς
Ευαγγελία Λουτριανάκη
Βασίλειος Χαραλαμπάκος**

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

Ελληνικά Γράμματα

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τόμος 6ος

II. Το λεξιλόγιο των κειμένων

A

ἄγρα (ἡ)	το κυνήγι
ἄγών (ὁ)	ο διαγωνισμός
ὁ/ἡ ἀδιερεύνητος, τό ἀδιερεύνητον	ανεξερεύνητος, που δύσκολα εξερευνάται
ἀεί	πάντοτε, συνεχώς
ἄθυμέω, ἄθυμῶ	στενοχωριέμαι, χάνω το κουράγιο μου
ὁ/ἡ αἰδῖος, τό αἰδῖον	παντοτινός, διαρκής
ὁ αἰσχρός ἡ αἰσχροῖα το αἰσχροῖον	ἀσχημος
αἰτέω, αἰτῶ	ζητώ

αἰτέομαι, αἰτοῦμαι	ζητώ
αἰτιάομαι, αἰτιῶμαι	κατηγορώ
αἰφνιδίως	ξαφνικά
ἄκαιρία (ἡ)	ἡ κακοτυχία
ἄλεκτρυών (ὁ), τοῦ ἄλεκτρυόνοσ	ὁ πετεινός
ἄλίσκομαι	κυριεύομαι, συλλαμβάνομαι, παγιδεύομαι
ὁ ἄλλότριος, ἡ ἄλλοτρία, τό ἄλλότριον	ὁ ξένος, αὐτός που ανήκει σε ἄλλον
ἄλφιτοποιία (ἡ)	ἡ παρασκευή αλφίτων, κριθάλευρου
ἄμβάτης (ὁ) ἡ ἀναβάτης (ἡ)	ὁ ἀναβάτης

ἀναιρέομαι, ἀναιροῦμαι	καταστρέφω, εξοντώνω
ἀναλαμβάνω	παίρνω μαζί μου
ἀναπείθω	πείθω κάποιον παρά τη θέληση του, παρασύρω, αλλάζω τη γνώμη κάποιου
ἀναφέρομαι	διαφαίνομαι, προβάλλω ως συμπέρασμα
ἀναφέρω	φέρνω πάνω
ἀνδράποδον (τό)	ο δούλος
ἀνειμένως	χαλαρά, άνετα
ἄνευ	χωρίς
ἀξιόομαι, ἀξιοῦμαι	κρίνομαι άξιος για κάτι

ἀξιόω, ἀξιῶ	έχω την αξίωση, ζητώ, απαιτώ θεωρώ σωστό / πρέπον
ἀπάγω	επιστρέφω κάτι
ἀπαξιόω, ἀπαξιῶ	θεωρώ κάποιον / κάτι ανάξιο
ὁ ἅπας, ἡ ἅπασα, τό ἅπαν	όλος (ανεξαιρέτως)
ἀπέχομαι	απέχω
ἀποβάλλω	χάνω
ἀποδειλιάω, ἀποδειλιῶ	δειλιάζω
ἀποδέχομαι	επιδοκιμάζω
(ἀπο)θνήσκω	πεθαίνω
ἀποκαθίστημι	βάζω στη θέση του
ἀποκτείνω	σκοτώνω

ἀπόλλυμι	χάνω, καταστρέφω
ἀπολύω	απαλλάσσω
ὁ/ἡ ἄπορος, τό ἄπορον	αδιάβατος
ἀποσφάττομαι ἢ	σφάζομαι, θανατώνομαι
ἀποσφάζομαι	
ὁ/ἡ ἄπρακτος, τό ἄπρακτον	αναποτελεσματικός
ἄπτομαι	αγγίζω
ἄρα (συμπερ. σύνδ.)	λοιπόν, πράγματι
ὁ ἄργυροῦς, ἡ ἄργυρά, τό ἄργυροῦν	ασημένιος
ἄργώς	με βραδύτητα
ὁ/ἡ ἄρραγής, τό ἄρραγές	άθραυστος

ὁ/ἡ ἄρρην, τό ἄρρεν	αρσενικός
ἄρχομαι	αρχίζω
ἄσμα (τό), τοῦ ἄσματος	το τραγούδι
ἀτρεμέω, ἀτρεμῶ	μένω ακίνητος/-η
αὔξομαι, αὐξάνομαι	αυξάνομαι, μεγαλώνω
αὐτίκα	αμέσως
αὐτίκα μάλα	αμέσως, την ίδια στιγμή
ἀφανίζομαι	εξαφανίζομαι
ὁ/ἡ ἀφάρμακτος, τό ἀφάρμακτον	αυτός που δεν περιέχει δηλητήριο
ὁ/ἡ ἄφατος, τό ἄφατον	ανείπτωτος, ανώτερος από περιγραφές

ἀφθόνως	χωρίς δισταγμό
ἀφήμι	αφήνω
ἀφικνέομαι, ἀφικνοῦμαι	φτάνω

B

ὁ/ἡ βάνασος, τό βάνασον	ταπεινός
βλώσκω (αορ. β ἔμολον, μτχ. μολών)	έρχομαι, πηγαίνω
βομβέω, βομβῶ βοῦς (ὁ), τοῦ βοός	βουίζω το βόδι
ὁ βραχύς, ἡ βραχεΐα, τό βραχύ	ο κοντός, ο μικρός

Γ

γε (εγκλιτικό μόριο)	βέβαια, τουλάχιστον
γεωργέω, γεωργῶ	είμαι γεωργός, καλλιεργῶ τη γη
γί(γ)νομαι	γίνομαι
γι(γ)νώσκω	γνωρίζω
γραμματιστής (ὁ)	ο δάσκαλος της γραφής και της ανάγνωσης
γυμνάσιον (τό)	η σχολή γυμναστικής
ὁ γυμνικός, ἡ γυμνική, τό γυμνικόν	γυμναστικός, αθλητικός

Δ

ὁ δασύς, ἡ δασεῖα, τό δασύ	πυκνός
δέδοικα, δέδια	φοβάμαι
δεί	πρέπει
δείγμα (τό)	το παράδειγμα
δέομαι	παρακαλώ, έχω ανάγκη
δή (συμπερ. σύνδεσμος)	λοιπόν, βέβαια
δήμος (ὁ)	ο λαός
διαβιόω, διαβιῶ	ζω, περνῶ τη ζωή μου
διαθάλλομαι	θερμαίνομαι, ζεσταίνομαι
διακωλύω	εμποδίζω
διαλέγομαι	συζητώ

διαπλώω, διαπλῶ	εκτυλίσσω, απλώνω
διατρέφομαι ὁ / ἡ διαυγής, τό διαυγές	συντηρούμαι καθαρός
ὁ / ἡ διαφανής, τό διαφανές	εμφανής
δίδομαι πρὸς γάμον κοινωνίαν	δίδομαι ως σύζυγος
δίνη (ἡ) διό	το ρεύμα γι' αυτό
διοικέω, διοικῶ	διαχειρίζομαι, τακτοποιῶ
δῖς (αριθμ. επίρρ.)	δύο φορές
δουλόομαι, δουλοῦμαι	υποδουλώνω, υποδουλώνομαι

δρομαῖος	αυτός που τρέχει με όλες του τις δυνάμεις, ο ταχύς
δρῦς (ἦ), τῆς δρυός	η βελανιδιά
δύναμαι	μπορώ, έχω τη δύναμη
δύομαι	βυθίζομαι
ὀ/ἦ δυσάλωτος, τό δυσάλωτον	αυτός που είναι δύσκολο να πιαστεί
δυσκόλως	δύστροπα δυσάρεστα

Ε

ἔαρ (τό), τοῦ ἔαρος	η άνοιξη
ἐγγυος (ὁ)	ο εγγυητής

ἐγκαλέω, ἐγκαλῶ	κατηγορώ
ἐγκύμων (ἡ), τῆς ἐγκύμονος	ἡ ἐγκυος, ἡ εγκυμονούσα
ἐγχαράσσομαι	χαράσσομαι πάνω σε κάτι
εἰκάζομαι	παρομοιάζομαι, μοιάζω
εἷς, μία, ἓν	ένας, μία, ένα
εἰσδύνω	μπαίνω
εἶτα	ἔπειτα
ἐκδύομαι	βγάζω, γδύνομαι
ἐκμανθάνω	μαθαίνω καλά
ἐξαμαρτάνω	σφάλλω, αδικώ
ἐκρίπτομαι	ρίχνομαι ἔξω, πετιέμαι
ἐκτάδην (επίρρ.)	σε ἑκταση

ἐκτρέφω	ανατρέφω, μεγαλώνω
ἔλαφος (ὄ/ῆ)	το ελάφι
ἐλεέω, ἐλεῶ	λυπάμαι, ευσπλαχνίζομαι
ἔλέφας (ὄ), τοῦ ἔλέφαντος	ο ελέφαντας
ἐλλείπω	εἶμαι ελλιπής, υστερώ
ἐμβάλλω	βάζω μέσα
ἐμός, ἐμή, ἐμόν (κτητ. αντων.)	δικός μου, δική μου, δικό μου
ἐμπλέκομαι	μπλέκομαι, ανακατεύομαι
ἐμπίπτω	πέφτω μέσα
ὄ/ῆ ἐνδεής, τό ἐνδεές	αυτός που έχει ανάγκη, έλλειψη

ἐνθα	όπου
ἐνθάδε	εδώ
ἐνταῦθα	εδώ
ἐντροφάω, ἐντροφῶ	ευχαριστιέμαι, χαίρομαι
ὀ/ἤ ἐνώπιος, τό ἐνώπιον	αυτός που βρίσκεται μπρο- στά σε κάποιον, αυτός που είναι παρών
ὀ/ἤ ἐξαίσιος, τό ἐξαίσιον ἐξάπτω	πάρα πολύ καλός, δυνατός ξεσηκώνω, εξεγείρω
ἐξεργάζομαι	εργάζομαι και αποκτώ, εξασφαλίζω
ἐξευρίσκω	βρίσκω

<p>ἐξωμιδοποιία (ἤ)</p>	<p>ἡ τέχνη να κατά- σκευάζει κάποιος ἐξωμίδες (ανδρι- κά ενδύματα που ἀφηναν ἀκάλυ- πτους τους ῶμους)</p>
<p>ἔοικα</p>	<p>μοιάζω, δείχνω</p>
<p>ἐπανορθόω, ἐπανορθῶ</p>	<p>επανορθώνω</p>
<p>ἐπεῖ (χρον. ἤ αιτιολ. σύνδ.)</p>	<p>ὅταν, αφού, επειδή</p>
<p>ἐπειδάν (χρονι- κοῦποθ. σύνδ.)</p>	<p>ὅταν, μόλις</p>
<p>ἐπειδάν τάχιστα</p>	<p>αμέσως μόλις</p>
<p>ἐπέρχομαι</p>	<p>επιτίθεμαι</p>
<p>ἐπιβουλεύω</p>	<p>σχεδιάζω κάτι κακό εις βάρος κάποιου</p>

ἐπιγι(γ)νώσκω	αναγνωρίζω
ἐπιδίδωμι	δίνω, προοδεύω
ἐπιθαρρέω, ἐπιθαρρῶ	έχω εμπιστοσύνη
ἐπιμέλεια (ἡ)	ἡ φροντίδα
ἐπιμελέομαι, ἐπιμελοῦμαι	φροντίζω
ἐπισημαίνω	δείχνω
	επιδοκιμασία
ἐπιτήδεια (τά)	τα αναγκαία για τη ζωή
ἐπιτήδευμα (τό)	ἡ ασχολία
ἐπιτηδεύω	ασχολούμαι, ασκώ επάγγελμα
ὁ / ἡ ἐπίτομος, τό ἐπίτομον	σύντομος
ἐπιφαίνομαι	παρουσιάζομαι
ἐπόμνυμαι	ορκίζομαι

ἔπος (τό), τοῦ ἔπους	ο λόγος
ἐρημία (ἡ)	η μοναξιά, η ερήμωση
ὁ ἔσχατος, ἡ ἐσχάτη, τό ἔσχατον	ο τελευταίος, ο πιο δύσκολος
ἕτερος, ἕτερα, ἕτερον (επιμερ. αντων.)	άλλος, άλλη, άλλο (από δύο)
ἔτι	ακόμα, επιπλέον
εὖ (επίρρ.)	καλά
εὐλογέομαι, εὐλογοῦμαι	επαινούμαι
ὁ/ἡ εὐμεγέθης, τό εὐμέγεθες	αυτός που έχει μεγάλο μέγεθος, ο μεγάλος
εὐμήχανον (τό)	η επινοητικότητα

ὀ/ή εὖνους,	ευνοϊκός,
τό εὖνουν	ευμενής
εὖ πάσχω	ευεργετούμαι
εὖ ποιέω/ποιῶ	ευεργετώ
εὖ πράττω	ευτυχώ
ὀ/ή εὐπρεπής,	κομψός
τό εὐπρεπές	
εὐφραίνω	ευχαριστώ

Z

ζεῦγος (τό)	το ζευγάρι ζώων που χρησιμο- ποιούνται σε αγροτικές εργασίες
-------------	--

Η

ἡγέομαι, ἡγοῦμαι	νομίζω, θεωρώ, εἶμαι αρχηγός
ἡδέως (επίρρ.)	με ευχαρίστηση
ὁ ἡδύς, ἡ ἡδεῖα, τό ἡδύ	ευχάριστος, γλυκός
ἦκω	έχω έρθει, φτάνω

Θ

θαυμάζω	απορώ, θαυμάζω
θεραπεύω	καλλιεργώ (αγρό), λατρεύω (θεό), φροντίζω (άνθρωπο)
θυγάτηρ (ἡ), τῆς θυγατρός	η κόρη

I

ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τό ἴδιον	ατομικός, προσωπικός, δικός μου / σου / του
ἵνα (τελ. σύνδ.)	για να

K

καθέζομαι	κάθομαι
και γάρ	και πράγματι, γιατί πράγματι
καί μήν	και ασφαλώς
καίτοι	και βέβαια, και όμως
κάλλος (τό)	η ομορφιά
ὁ καλός, ἡ καλή, τό καλόν	όμορφος

ὁ καματηρός, ἢ καματηρά, τό καματηρόν	κουρασμένος, εξαντλημένος
κάπηλος (ὁ) καρκίνος (ὁ)	ο μικροπωλητής ο κάβουρας
καταγι(γ)νώσκω	κατηγορώ, καταλογίζω
κατακαίομαι ἢ κατακάομαι	καίγομαι ολοκληρωτικά
καταμέμφομαι	κατηγορώ
καταστρέφω τόν βίον	τελειώνω τη ζωή μου
κατασφαλίζομαι	διασφαλίζω
κατατέμνομαι	κομματιάζομαι
καῦμα (τό), τοῦ καύματος	ο καύσωνας
κεῖμαι	εἶμαι, βρίσκομαι, ξαπλώνω

καραδοκέω, καραδοκῶ	περιμένω με αγωνία
κατοικτίρω	λυπάμαι
κεραμεύς (ὁ), τοῦ κεραμέως	ο τεχνίτης του πηλού
κιθαρίζω	παίζω κιθάρα
κιθαριστής (ὁ)	ο δάσκαλος της μουσικής που μάθαινε στα παι- διά να παίζουν λύρα η αυλό, να τραγουδούν και να χορεύουν
κίνησις (ἡ), τῆς κινήσεως	η αναταραχή, η εξέγερση
κλῆρος (ὁ)	η κληρονομιά
κοιλότης (ἡ), τῆς κοιλότητος	το κέλυφος
κομίζω	φέρνω

κοσμέομαι, κοσμοῦμαι	στολίζομαι
κόσμος (ὁ)	τάξη, στολίδι
κοῦρος (ὁ)	ο γιος
κρανία (ἡ), κρανέα (ἡ) και κράνεια (ἡ)	ἡ κρανιά, εἶδος δέντρου
κρατέω, κρατῶ	επικρατῶ, εξουσιάζω
ὁ κράτιστος, ἡ κρατίστη, τό κράτιστον	πάρα πολύ δυνατός
κτάομαι, κτῶμαι	αποκτῶ, κατέχω
κτηῖσις (ἡ), τῆς κτήσεως	ἡ ἀπόκτηση
ὁ κύκνειος, ἡ κνκνεΐα, τό κύκνειον	αυτός που ανήκει σε κύκνο ἢ μοιάζει με αυτόν

κύλιξ (ῆ), τῆς κύλικος	το ποτήρι του κρασιού
κυνηγέτης (ὄ)	ο κυνηγός
κύων (ὄ / ῆ), τοῦ κυνός	ο σκύλος
κώνωψ (ὄ), τοῦ κώνωπος	το κουνούπι

Λ

λάθρα (επίρρ.)	κρυφά
λειτουργέω, λειτουργῶ	προσφέρω δημόσια υπηρεσία με δικά μου χρήματα
λιθοξόος (ὄ)	ο τεχνίτης της πέτρας, ο μαρμαράς
λογίζομαι	υπολογίζω, σκέφτομαι

M

μάλα (επίρρ.)	πολύ
ὁ μαλθακός, ἡ μαλθακή, τό μαλθακόν	μαλακός, δειλός
μάλλον (επίρρ.)	περισσότερο
μανία (ἡ)	ἡ παραφροσύνη
μεγαλοπρέπεια (ἡ)	το μεγαλείο
ὁ/ἡ μεγαλόψυχος, τό μεγαλόψυχον	αυτός που θεω- ρεῖ τον εαυτό του ἄξιο για σπου- δαίες πράξεις, ο γενναῖος
μειρακίσκος (ὁ)	το παλικαράκι
ὁ μέλας, ἡ μέλαινα, τό μέλαν	μαύρος

μεταβολή (ή)	η αλλαγή, η κατάπτωση
μιμνήσκομαι	θυμάμαι
μυθεύομαι	λέγομαι, κυκλοφορώ ως μύθος
μυριάς (ή), τῆς μυριάδος	σύνολο 10.000

N

ναῦς (ή), τῆς νεώς	το πλοίο
ναύκληρος (ὁ)	ο ιδιοκτήτης πλοίου, ο ναυτικός, ο θαλασσινός
νουθεσία (ή)	η συμβουλή

ξυγκάμνω ή συγκάμνω	υποφέρω, κουράζομαι μαζί με κάποιον
ξυλεύομαι	κόβω ξύλα

όδύρομαι	θρηνώ
οἶδα	γνωρίζω
οἰκέτης (ὁ)	ο οικιακός δούλος
οἰκειόω, οἰκειώ	εξοικειώνω
οἰκτίρω	λυπάμαι, ευσπλαχνίζομαι
οἶομαι / οἶμαι	νομίζω
οἶον	όπως, π.χ.

οἶος, οἶα, οἶον (αναφ. αντων.)	τέτοιος που
ὄράω, ὄρῶ	βλέπω
ὀρμάομαι, ὀρμῶμαι	ξεκινῶ
ὀρμάω, ὀρμῶ	τρέχω ορμητικά
ὀρύττω	σκάβω
ὅς, ἡ, ὅ (αναφ. αντων.)	ο οποίος
ὅσοσπερ, ὅσηπερ, ὅσονπερ (αναφ. αντων.)	ὅσος βέβαια, ὅσος ακριβῶς
ὅστις, ἧτις, ὅ,τι (αναφ. αντων.)	ὅποιος
ὄστρακον (τό)	το περίβλημα
ὄστρεον (τό)	το στρείδι
οὕτω(ς) (επίρρ.)	έτσι, τόσο
ὀψιαίτατα(επίρρ.)	πάρα πολύ αργά

Π

ὁ/ἡ πάγχρηστος, τό πάγχρηστον παιδοτρίβης (ὁ)	χρήσιμος σε όλα ο δάσκαλος της γυμναστικής
παίω	χτυπώ
παλαίστρα (ἡ)	η σχολή πάλης
ὁ / ἡ πάμφορος, τό πάμφορον	αυτός που παράγει κάθε λογής καρπούς, ο πολύ εύφορος
πάνυ (επίρρ.)	πολύ
παραγί(γ)νομαι	φτάνω κοντά
ὁ/ἡ παραμόνιμος, τό παραμόνιμον	διαρκής, σταθερός, πιστός
παρέρχομαι	περνάω, φτάνω
πειράομαι, πειρῶμαι	προσπαθώ

πέλεκυς (ὄ), τοῦ πελέκεως	το τσεκούρι
πέμπω	στέλνω
πενία (ἥ)	ἡ φτώχεια
περιοράω, περιορῶ	αφήνω, αδιαφορώ
περιπέτομαι	πετώ γύρω από κάτι
περιπτύσσομαι	περικλείω
περιτυγχάνω	συναντώ
ποιέω, ποιῶ	κάνω
πολλάκις	πολλές φορές
πολλαχοῦ	σε πολλά μέρη
πονηρία (ἥ)	ἡ κακή κατάσταση
πορίζομαι	εξασφαλίζω, αποκτώ
ποριστικόν (τό)	εφευρετικότητα

ὁ πρᾶος, ἡ πραεῖα, τό πρᾶον	ἥπιος
προαγορεύω	λέω εκ των προτέρων, προειδοποιῶ
προΐσταμαι	στέκομαι μπροστά ως αρχηγός / επικεφαλής
προκαλέω, προκαλῶ	προσκαλῶ
προκηρύσσω	διακηρύσσω δημόσια
πρόοιδα	γνωρίζω εκ των προτέρων
προπέτεια (ἡ)	ἡ επιπολαιότητα
προσαγορεύομαι	ονομάζομαι, αποκαλούμαι

προσαρμόττομαι	συναρμόζομαι, εφαρμόζω
προσδέομαι	χρειάζομαι
πρόσθεν (επίρρ.)	προηγούμενως, παλαιότερα
προσέχω	στρέφω την προσοχη μου
προσλαμβάνομαι	παίρνω και κάποιον άλλο
πρόσοδος (ή)	το έσοδο
ὁ πρότερος, ἢ προτέρα, τό πρότερον	προηγούμενος, παλαιότερος
πρωαίτατα	πάρα πολύ νωρίς
ὁ πτερόεις, ἢ πτερόεσσα, τό πτερόεν	φτερωτός
πυνθάνομα	ρωτώ, ζητώ να μάθω

Ρ

ρόπή (ῥή) | το γύρισμα

Σ

σήμα (τό), τοῦ σήματος	το σημάδι
σημεῖον (τό)	το σημάδι
σκέλος (τό), τοῦ σκέλους	το πόδι
σκοπέω, σκοπῶ ἢ σκοπέομαι, σκοποῦμαι	εξετάζω, ερευνώ
σκυτοτόμος (ὄ)	ο τσαγκάρης, ο βυρσοδέψης
σπουδάζω	ασχολούμαι σοβαρά με κάτι

στόμα (τό), τοῦ στόματος	το στόμιο, ο κόλπος
συγκινδυνεύω	κινδυνεύω μαζί με κάποιον
συγκλείω	πλησιάζω
συζεύγνυμαι	ενώνομαι, παντρεύομαι / νυμφεύομαι
συμβοηθέω, συμβοηθῶ	βοηθῶ κάποιον μαζί με άλλον
σύμπτυξις (ή), τῆς συμπτώξεως	το κλείσιμο
συναθροίζομαι	συγκεντρώνομαι
συνεπισχύω	ενισχύω κάποιον βοηθώντας τον
συνίσταμαι	συναποτελούμαι, συγκροτούμαι

συντρέχω	τρέχω μαζί με κάποιον, συγκεντρώνομαι
σφάλλομαι	αποτυγχάνω, καταστρέφομαι

Τ

τε (συμπλ. σύνδ.)	και
τέκτων (ὄ), τοῦ τέκτονος	ο μαραγκός, ο οικοδόμος
τέλος (επίρρ.)	τελικά
ὁ τερπνός, ἡ τερπνή, τό τερπνόν	ευχάριστος, διασκεδαστικός
τίκτω	γεννώ
τίς, τίς, τί (ἀόρ. αντων.)	κάποιος

τίς, τίς, τί (ερωτ. αντων.)	ΠΟΙΟΣ
ΤΟΙΟΥΤΟΣ, ΤΟΙΑΥΤΗ, ΤΟΙΟΥΤΟΝ (δεικτ. αντων.)	ΤΕΤΟΙΟΣ
τραγωδέομαι, τραγωδοῦμαι	γίνομαι υπόθεση τραγωδίας
τρόπαιον (τό) τρόπος (ὁ)	το μνημείο νίκης η συμπεριφορά
τροφός (ἡ)	η παραμάνα, η δούλη που μεριμνούσε για την ανατροφή του νηπίου
τυραννέω, τυραννῶ	ασκώ εξουσία

Υ

ύλακή (ή)	το γάβγισμα
ύλη (ή)	το δάσος
ὁ/ ή ύπάργυρος, τό ύπάργυρον	αυτός που έχει κοιτάσματα αργύρου
ύπερβάλλω	ξεπερνώ
ύπισχνέομαι, ύπισχνοῦμαι	υπόσχομαι
ὁ ύποβολιμαῖος, ή ύποβολιμαία, τό ύποβολιμαῖον	αυτός που παίρνει τη θέση κάποιου άλλου
ύστεραία (τῆ)	την επόμενη μέρα

Φ

φαίνω	φανερώνω
φάρμακον (τό)	το δηλητήριο
φάσκω	λέω, υποστηρίζω
φημί	λέω, υποστηρίζω
ὁ/ ἡ φιλότιμος, τό φιλότιμον	αυτός που αγαπάει και επιδιώκει τις τιμές, ο φιλόδοξος
φοιτάω, φοιτῶ	συχνάζω
φυλάττω	διαφυλάττω, τηρώ
φύσις (ἡ), τῆς φύσεως	η φύση, η μορφή
φύομαι	είμαι από τη φύση μου, γεννιέμαι

Χ

χελιδών (ή), της χελιδόνας	το χελιδόνι
χηλή (ή)	η δαγκάνα
χλαμουργία (ή)	η τέχνη της κατά- σκευής χλαμύ- δων
χρή (απρόσ. ρ.)	πρέπει, είναι μοιραίο / γραφτό
ὁ χρηστός, ἡ χρηστή, τό χρηστόν	ενάρετος, καλός

Ψ

ψέγω	κατηγορώ, κατακρίνω
ψεύδομαι	λέω ψέματα,
ψηφίς (ή), τῆς ψηφίδος	ξεγελώ το πετραδάκι

Ω

ώκυτης (ή), τής ώκύτητος	η ταχύτητα
ώνέομαι, ώνοῦμαι	(εξ)αγοράζω
ῶρα (ή)	η εποχή
ώς (ειδ. σύνδ.)	ότι
ῶσπερ	όπως ακριβώς

III. Αρχικοί χρόνοι ρημάτων

1.	ἄπτω	ἄπτομαι*
	ἤπττον	ἤπτόμην
	ἄψω	ἄψομαι
	ἤψα	ἤψάμην, ἤφθην
	–	ἤμμαι*
	–	ἤμμην*
ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. χειλικολήκτων, βλ. γέγραμμαι		

2.	ἄρχω	ἄρχομαι
	ἤρχον	ἤρχόμην
	ἄρξω	ἄρξομαι, ἀρχθήσομαι
	ἤρξα	ἤρξάμην, ἤρχθην
	[ἤρχα]	ἤργμαι*
	[ἤρχειν]	ἤργμην*
*ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. ουρανικολήκτων, βλ. πέπραγμα		

3. διαλέγομαι
διελεγόμενη
διαλέξομαι,
διαλεχθήσομαι
διελέχθην

διείλεγμα*
διειλέγμην*

*ΠΑΡΑΚ. /
ΥΠΕΡΣ.

ουρανικολήκτων,
βλ. πέπραγμα

4. ἐργάζομαι
εἰ(ή)ργαζόμενη
ἐργάσομαι,
ἐργασθήσομαι
εἰ(ή)ργασάμην,
εἰ(ή)ργάσθην
εἵργασμαι*
εἵργάσμην*

* ΠΑΡΑΚ. /
ΥΠΕΡΣ.

οδοντικολήκτων,
βλ. πέπεισμαι

**5. πέμπω
ἔπεμπον**

πέμψω

ἔπεμψα

**πέπομφα
ἔπεπόμφειν**

*** ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. χειλικοληκτων,
βλ. γέγραμμαι**

**πέμπομαι
ἔπεμπόμην**

**πέμψομαι,
πεμφθήσομαι**

**ἔπεμψάμην,
ἔπέμφθην**

**πέπεμμαι*
ἔπεπέμμην***

**6. ῥίπτω
ἔρριπτον
ῥίψω**

ἔρριψα

**ἔρριφα
ἔρρίφειν**

*** ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. χειλικοληκτων,
βλ. γέγραμμαι**

**ῥίπτομαι
ἔρριπτόμην
ῥιφθήσομαι**

**ἔρρίφθην,
ἔρρίφην**

**ἔρριμμαι*
ἔρρίμμην***

7.	φυλάττω έφύλαττον φυλάξω έφύλαξα πεφύλαχα έπεφυλάχειν	φυλάττομαι έφυλαττόμην φυλάξομαι έφυλαξάμην, έφυλάχθην πεφύλαγμαι* έπεφυλάγμην*
----	--	---

* ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ.

οδοντοκλήκτων, βλ. πέππραγμα

8.	ψεύδω έψευδον ψεύσω, ψευσῶ έψευσα — —	ψεύδομαι έψευδόμην ψεύσομαι, ψευσθήσομαι έψευσάμην, έψεύσθην έψευσμαι* έψεύσμην*
----	---	---

* ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ.

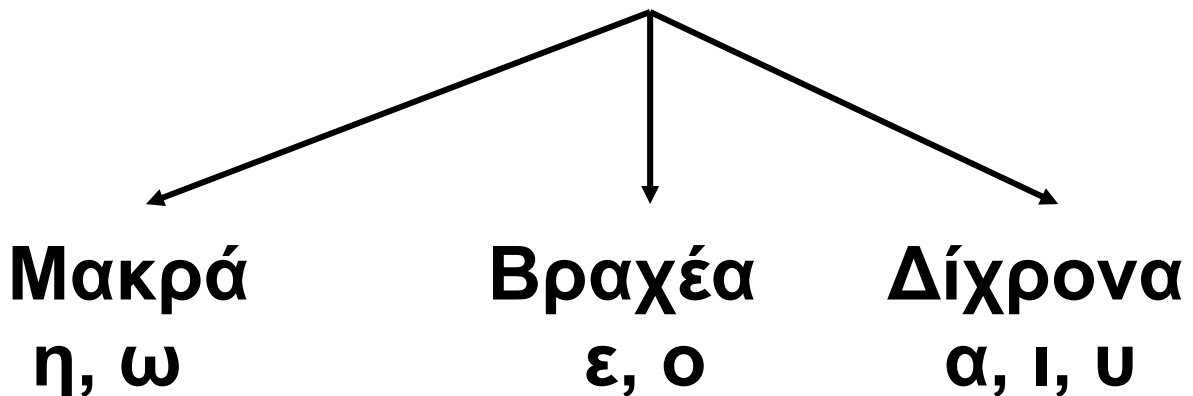
οδοντοκλήκτων, βλ. πέππεισμαι

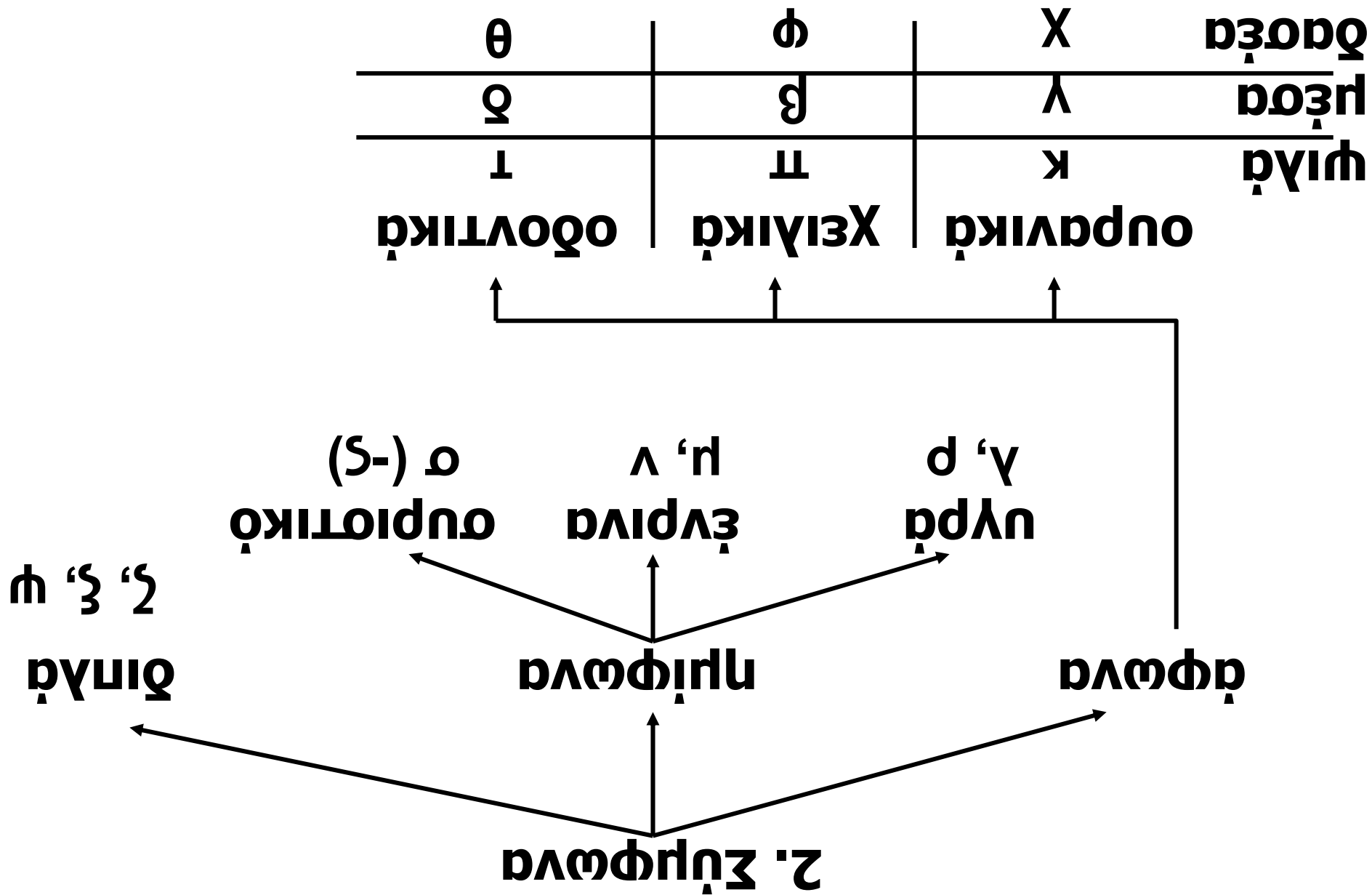
IV. Συγκεντρωτικοί πίνακες φαινομένων

Γραμματική

A. Οι φθόγγοι και τα γράμματα

1. Φωνήεντα

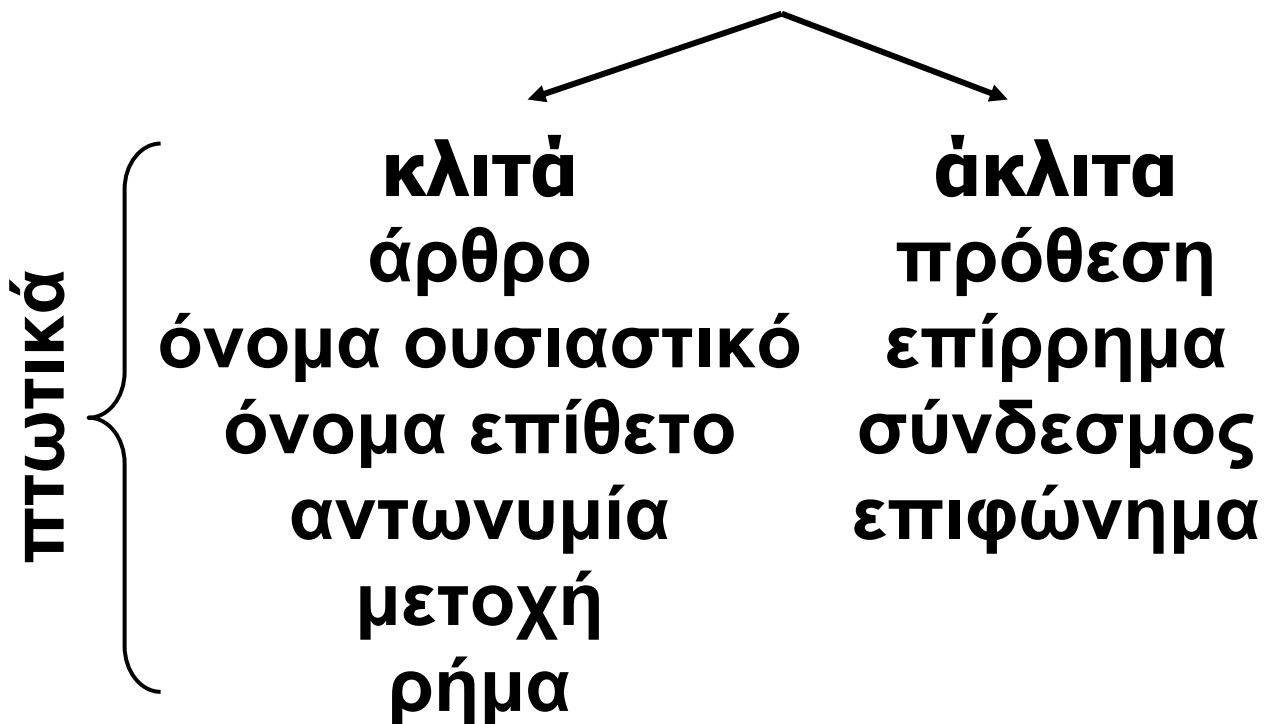

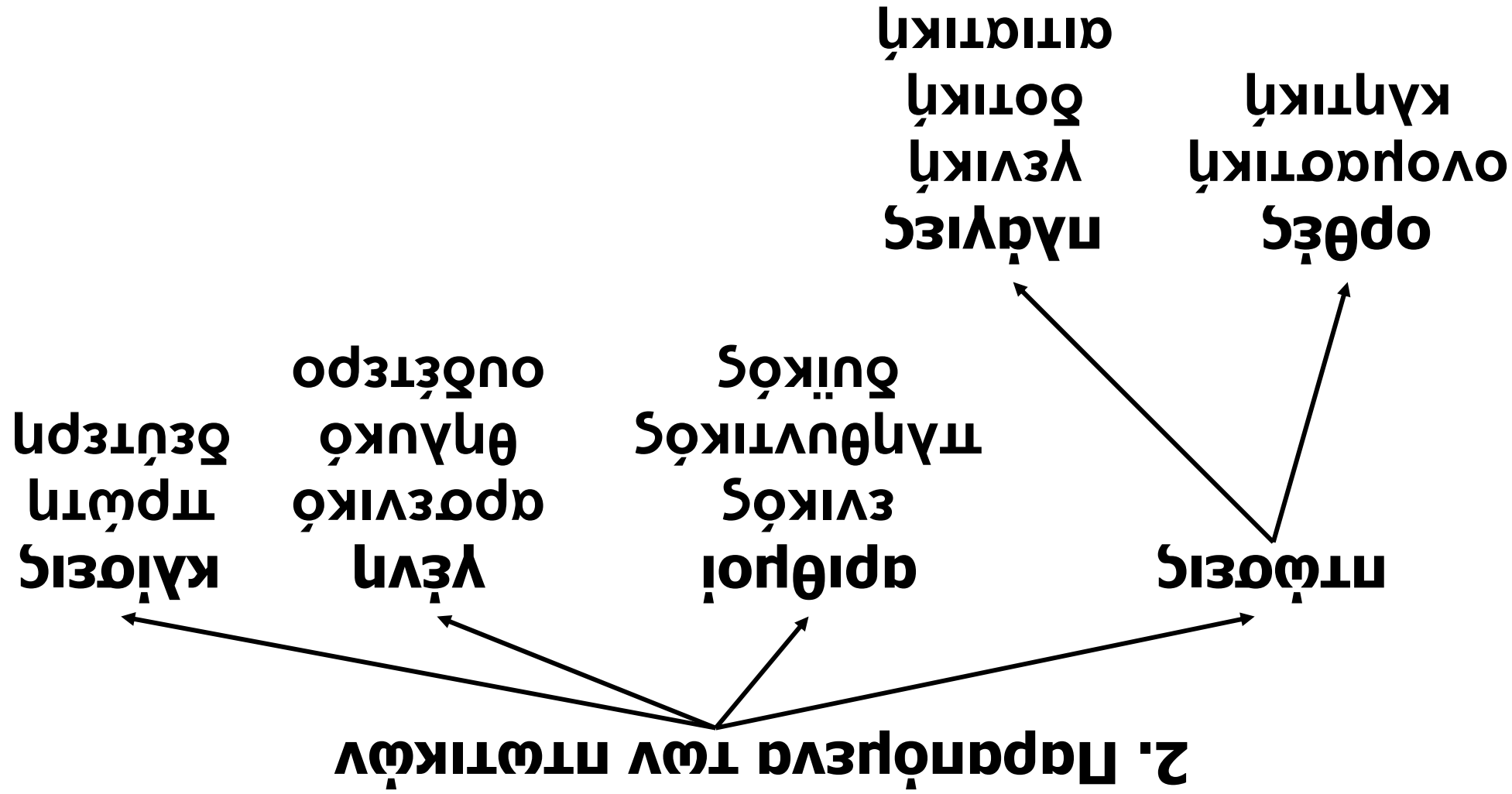
3. Δίφθογγοι

B. Τα μέρη του λόγου

1. Διαίρεση των μερών του λόγου

3. Παρεπόμενα του ρήματος

- **πρόσωπα: α΄, β΄, γ΄**
- **αριθμοί: ενικός, πληθυντικός, δυϊκός**
- **εγκλίσεις: οριστική, υποτακτική, ευκτική, προστακτική**
- **ονοματικοί τύποι: απαρέμφατο, μετοχή**
- **χρόνοι: ενεστώτας, παρατατικός, μέλλοντα, αόριστος, παρακείμενος, υπερσυντέλικος, συντ. μέλλοντα**
- **διαθέσεις: ενεργητική, μέση, παθητική, ουδέτερη,**
- **φωνές: ενεργητική, μέση**

Γ. Τα ουσιαστικά

1. Οι κλίσεις

Α' κλίση

θηλυκά

αρσενικά

η-

ης-

ας-

της τη
την ή

ο οποίος ο
ο οποίος

ο οποίος ο
ο οποίος

α-

ή χώρα, της χώρας
ή θάλασσα, της θάλασσας

Β' κλίση

αρσενικά
-ος
ὁ νόμος
τοῦ νόμου

θηλυκά
-ος
ἡ νῆσος
τῆς νῆσου

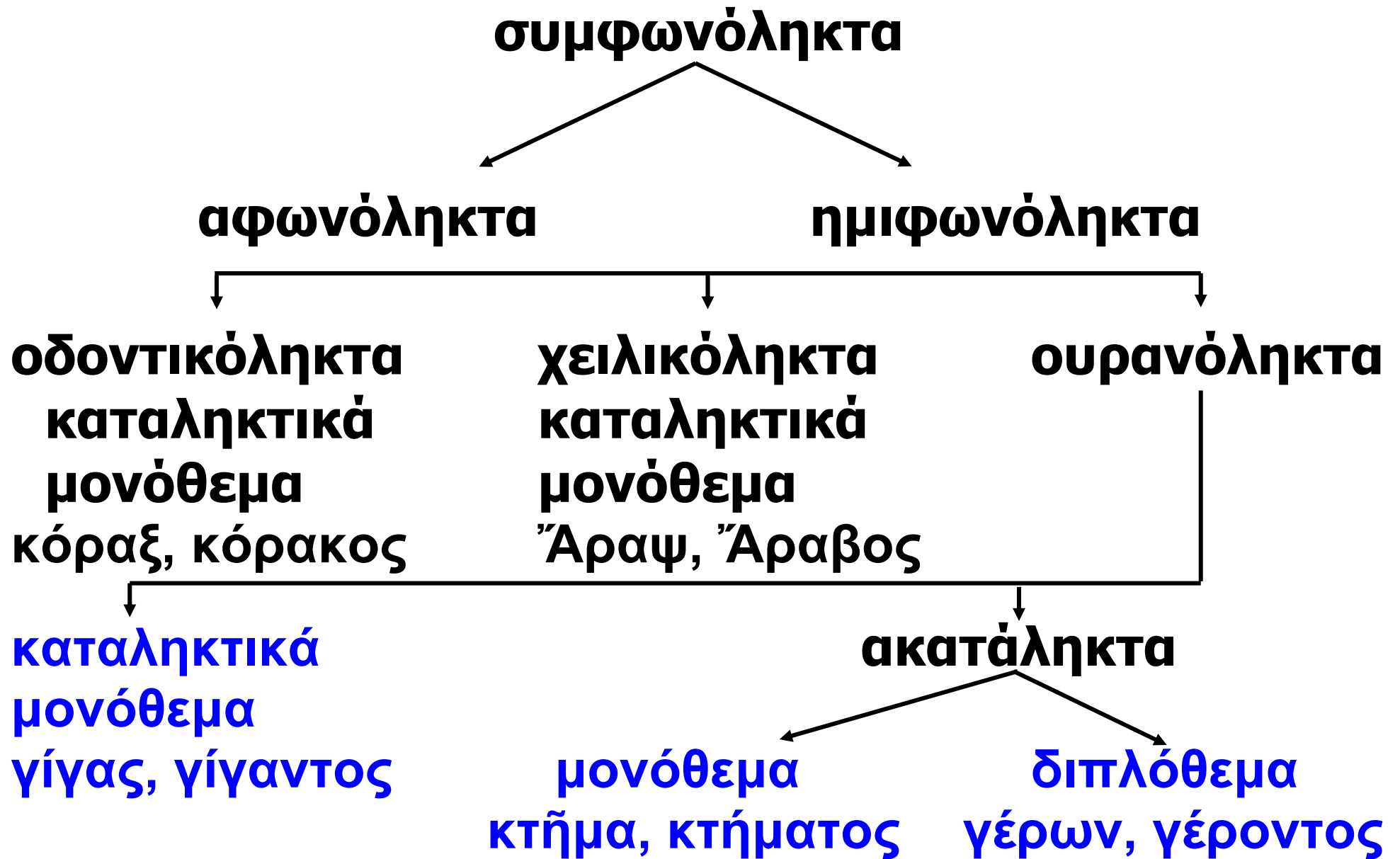
ουδέτερα
-ον
τό δῶρον
τοῦ δῶρου

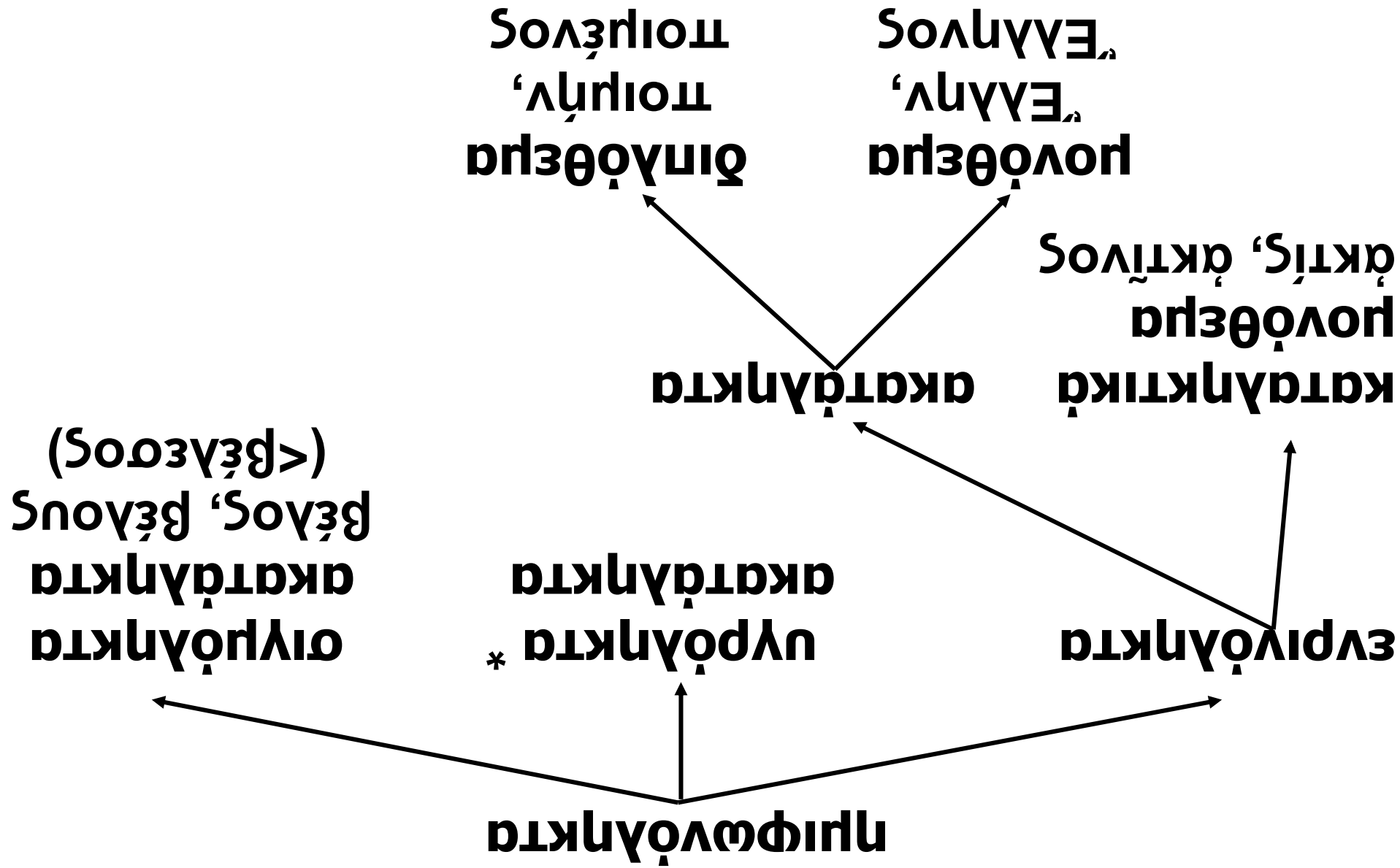
Γ' κλίση

αρσενικά
γεν. εν. -ος
ἡ -ως
ὁ ἰχθύς
τοῦ ἰχθύος

θηλυκά
γεν. εν. -ος
ἡ -ως
ἡ πόλις
τῆς πόλεως

ουδέτερα
γεν. εν. -ος
ἡ -ως
τό κτήμα
τοῦ κτήματος

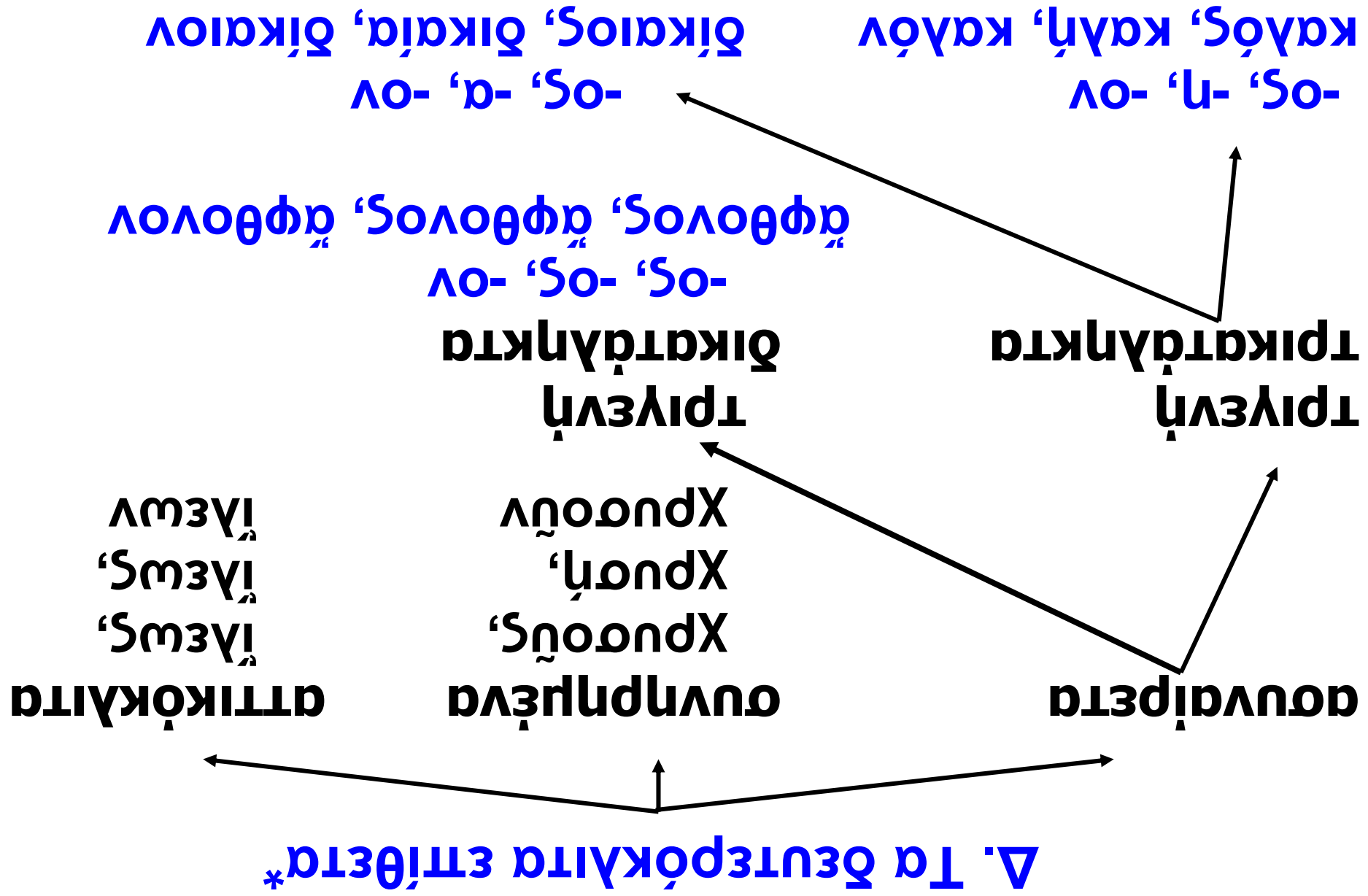

υγρόληκτα ακατάληκτα

**μονόθεμα
κλητήρ, κλητήρος**

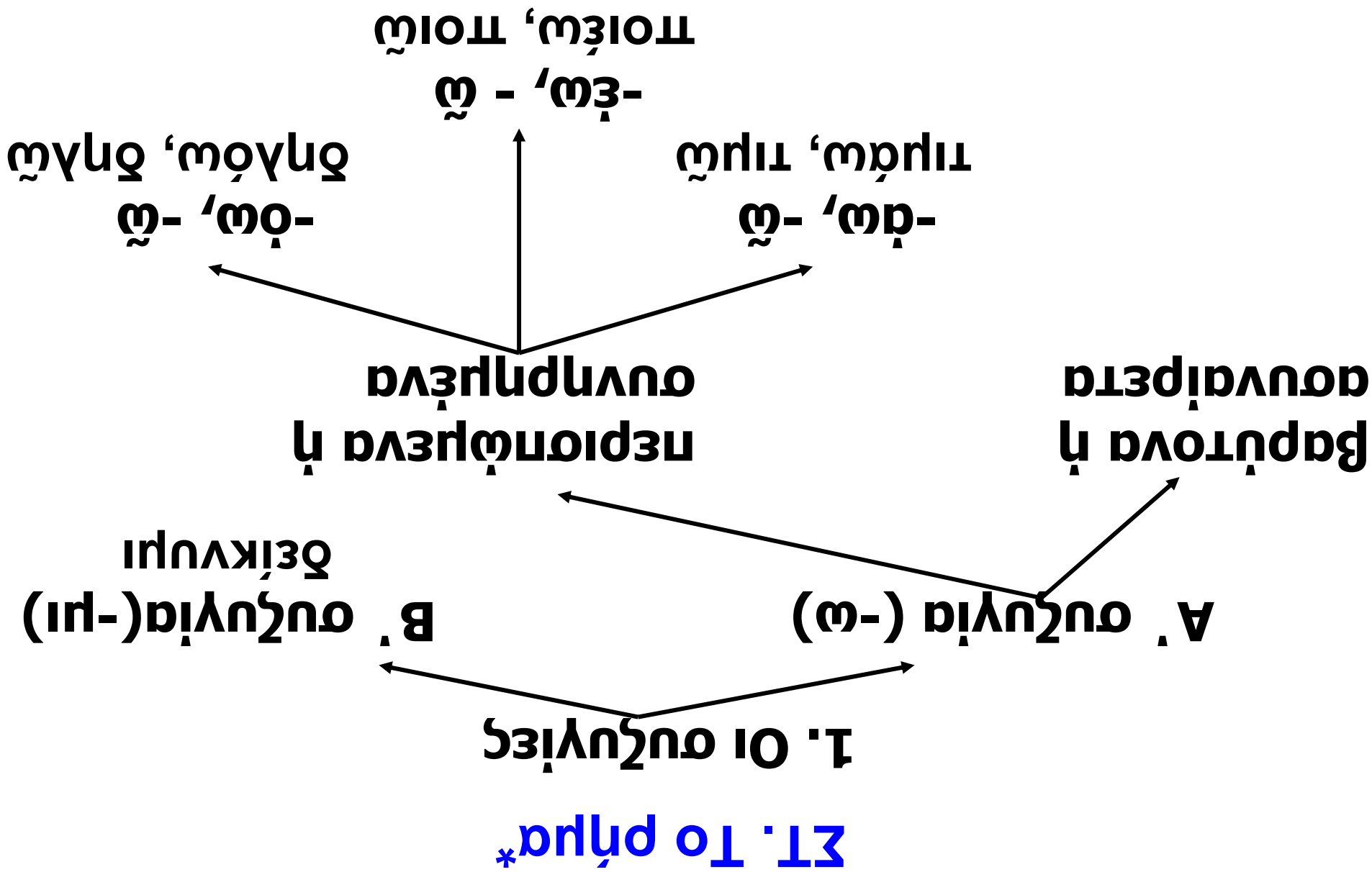
**διπλόθεμα
ρήτωρ, ρήτορος**

**συγκοπτόμενα
πατήρ, πατρός**

Ε. Οι αντωνυμίες*

- **προσωπικές:**
α' πρόσ.: ἐγώ, β' πρόσ.: σύ
- **δεικτικές:** οὗτος, αὕτη, τοῦτο
- **ερωτηματικές:** τίς, τίς, τί
- **αναφορικές:** ὅς, ἧ, ὅ
- **αόριστες:** τίς, τις, τι ↘
- **επιμεριστικές:** ἕτερος, ἕτερα, ἕτερον
- **οριστική-επαναληπτική:**
αὐτός, αὐτή, αὐτό
- **αλληλοπαθητική:**
ἀλλήλων, ἀλλήλοις, ἀλλήλους
- **αυτοπαθητικές:** ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς, ἑαυτοῦ
- **κτητικές:** ἐμός, ἐμή, ἐμόν

βαρύτονα ή ασυναίρετα

φωνηεντόληκτα
κωλύω

συμφωνόληκτα

αφωνόληκτα

ημιφωνόληκτα

ουρανικόληκτα: κηρύττω

χειλικόληκτα: κόπτω

οδοντικόληκτα: σπεύδω

υγρόληκτα: αίρω

ενρινόληκτα: νέμω

* Στην Α΄ Γυμνασίου διδάσκονται όσα είναι σημειωμένα με μπλε χρώμα.

<p>ΛΟΓΟΥΝ ← ΜΟΥΣ</p> <p>‘ΛΟΓΟΥΝ ← ΜΟΥΣ</p> <p>ΛΟΓΟΥΝ ← ΜΟΥΣ</p> <p>‘ΛΟΓΟΥΝ ← ΜΟΥΣ</p> <p>ΛΟΓΟΥΝ ← ΜΟΥΣ</p> <p>ΛΟΓΟΥΝ ← ΜΟΥΣ</p> <p>‘ΛΟΓΟΥΝ ← ΜΟΥΣ</p> <p>ΛΟΓΟΥΝ ← ΜΟΥΣ</p> <p>‘ΛΟΓΟΥΝ ← ΜΟΥΣ</p>	<p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p>	<p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p> <p>ου ← ος</p>
<p>Χρονική</p>	<p>συλλογή</p>	<p>ου ← ος</p>

2. Η σημασία της

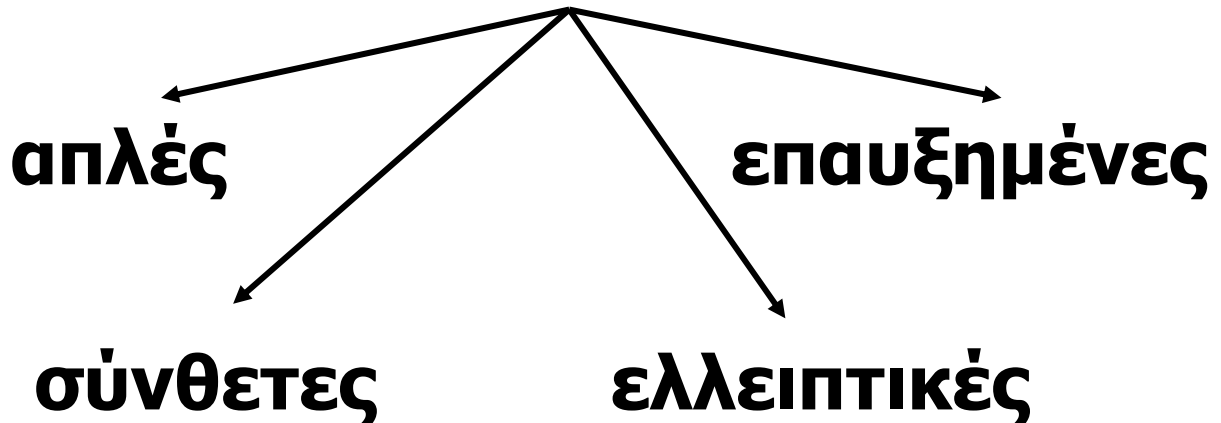
3. Ο ομαλός αναδιπλασιασμός

Το ρήμα αρχίζει από:	είδος αναδιπλασιασμού
<p>A.</p> <p>1. απλό σύμφωνο (εκτός του ρ-)</p> <p>2. δύο σύμφωνα, από τα οποία:</p> <p>το πρώτο είναι άφωνο (κ, γ, χ, π, β, φ, τ, δ, θ) και το δεύτερο υγρό ή ένρινο (μ, ν, λ, ρ)</p>	<p>επανάληψη του αρχικού συμφώνου + ε</p> <p>λύω → λέλυκα</p> <p>γράφω → γέγραφα</p>

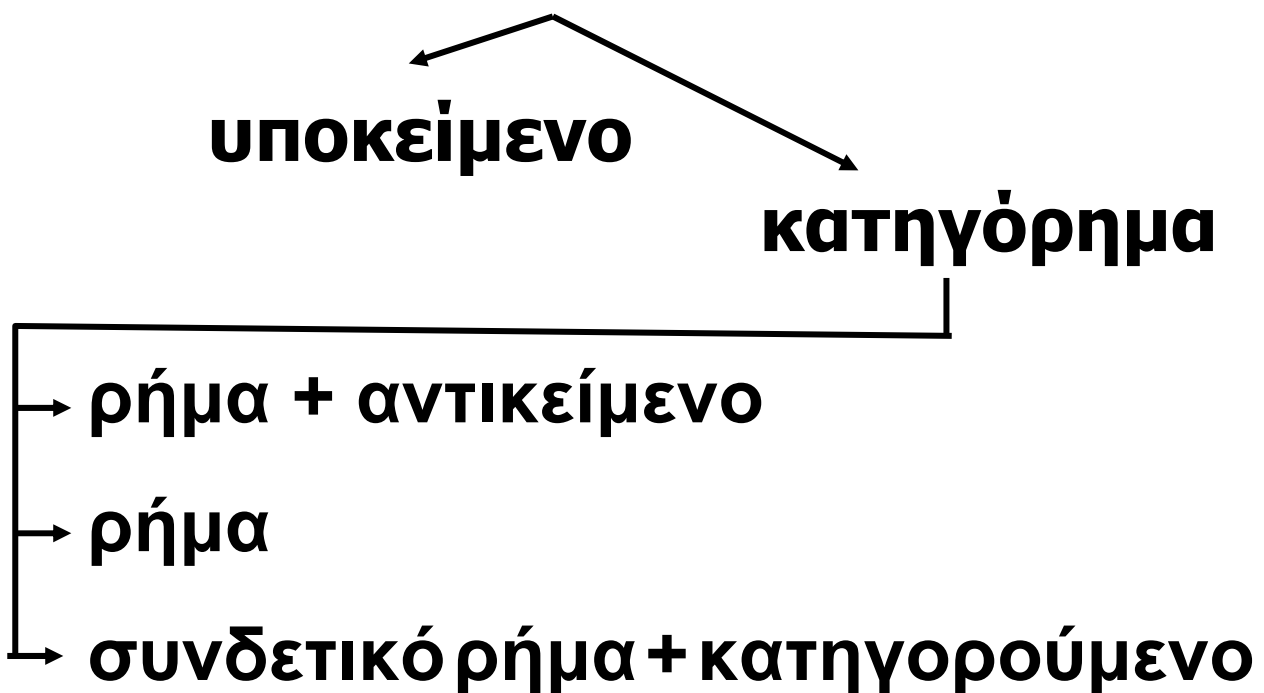
<p>ακιοσθλι αθροισθρ ακιπλη αλπίρω Χρονική αύληση</p>	<p>φωνήεν ή ούθηογλο</p>	<p>Γ.</p>
<p>ακζατρωζ ← αστρατω αλοτίε ← κτίνω ράπτω ← έρραφα ψηφίζω ← έψηφικα συλλαβική αύληση</p>	<p>4. τρία σύμφωνα ή έντρονο το δεύτερο υγρό άφωνο και να είναι το πρώτο 3. δύο σύμφωνα, χωρίς 2. ρ- (ζ, ζ, ψ) 1. διπλό σύμφωνο</p>	<p>Β.</p>
<p>είδος αναδιπλασιασμού</p>	<p>Το ρήμα αρχίζει από:</p>	

Σύνταξη

A. Τα είδη των προτάσεων ως προς τους όρους τους

B. Οι βασικοί όροι των απλών προτάσεων

Γ. Τα είδη του απαρεμφάτου

ἐναρθρο

ἀναρθρο

ειδικό

τελικό

Δ. Τα είδη της μετοχής

επιθετική

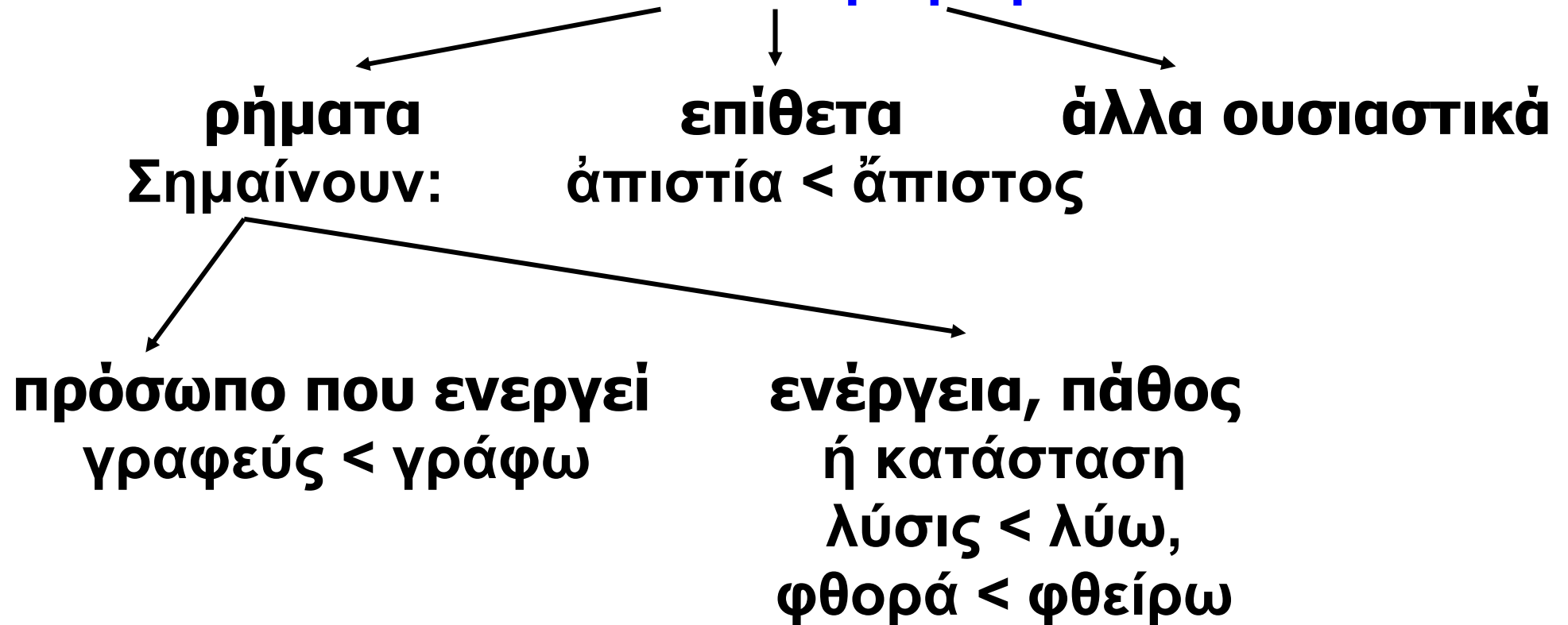
κατηγορηματική

επιρρηματική

- χρονική
- αιτιολογική
- τροπική
- τελική
- υποθετική
- εναντιωματική

Ετυμολογία Παραγωγή

Α. Ουσιαστικά παράγωγα από:

άλλα ουσιαστικά Είναι:

- υποκοριστικά
παιδάριον < παῖς
- πατρωνυμικά
Ἄτρείδης < Ἄτρεΰς
- γονεωνυμικά: ἀετιδεΰς < ἀετός
- τοπικά: γραφεῖον < γραφεύς
- εθνικά: Κορίνθιος < Κόρινθος
- παρώνυμα:
δεσμώτης < δεσμός
- μεγεθυντικά
γάστρων < γαστήρ
- περιεκτικά: ἀνθών < ἄνθος

B. Ρήματα παράγωγα από:

**ουσιαστικά ή
επίθετα**
καθαίρω < καθαρός

**επιρρήματα ή
επιφωνήματα**
διχάζω < δίχα

άλλα ρήματα
Είναι:

εφρετικά
δρασείω < δράω, δρῶ

εναρκτικά
στενάζω < στένω

θαμιστικά ή επιτατικά
γηράσκω < γυράω, γυρώ

εκείνον που έχει κανότητα,
κλίση ή επιτηδεότητα
σε αυτό που δηλώνει το ρ.
από το οποίο παράγονται
λειτουργός > λειτουργ

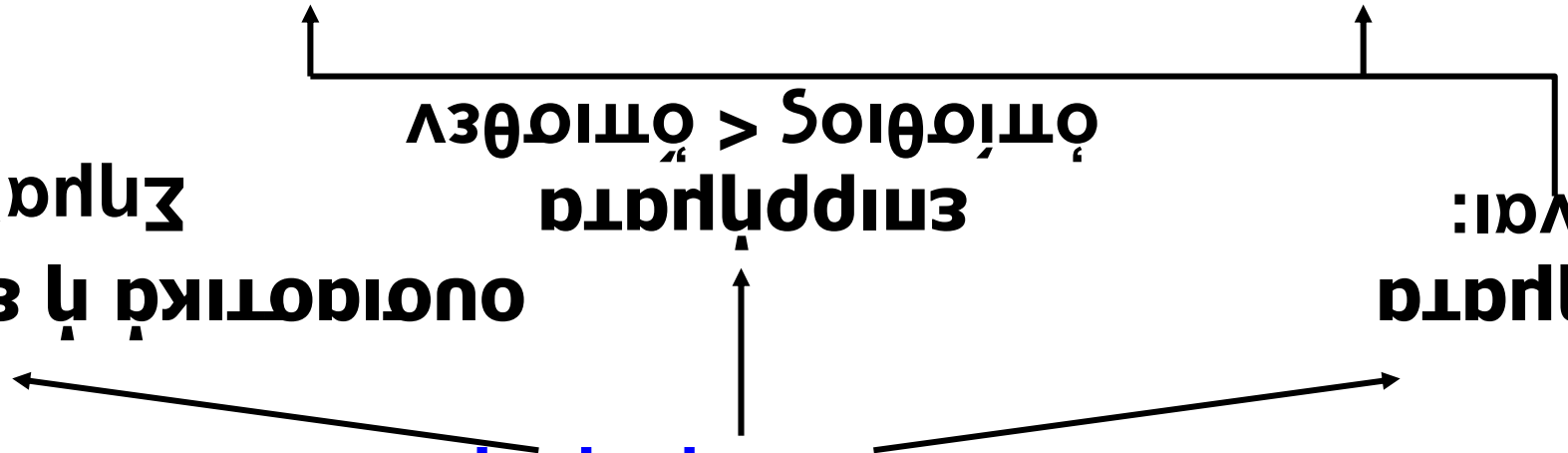
ό,τι και η μετοχή ενστώτα
ή παρακείμενου του ρ.
λειτουργός > λειτουργ

άλλα επίθετα παράγωγα
από ρήματα που δηλώνουν:

κυρίως ρηματικά επίθετα
σε -τος και -τός
διδάκτορας > διδάσκω

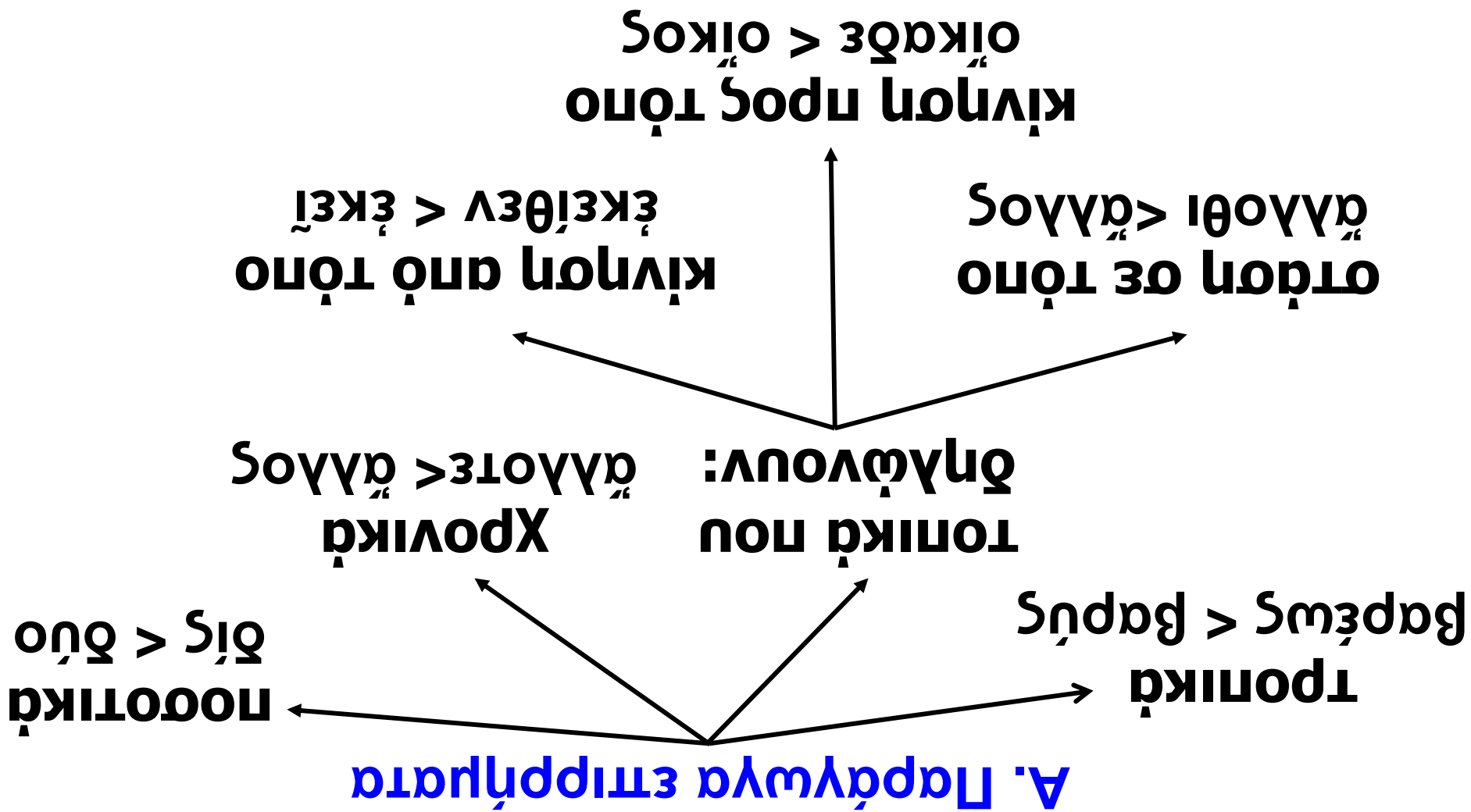
ρήματα
Είναι:
επιρρηματα
ότιοθιος > οτιοθεν
ουσιαστικά ή επίθετα
σημαίνουν:

Γ. Επίθετα παράγωγα από:

ουσιαστικά ή επίθετα Σημαίνουν:

- **χρόνο ή μέτρο**
πηχυαῖος < πῆχυς
- **πλησμονή**
σιωπηλός < σιωπή
- **αυτὸν που ανήκει ή έχει σχέση
με εκείνο που δηλώνει η
πρωτότυπη λέξη**
θαλάσσιος < θάλασσα
- **ύλη ή χρώμα**
πορφυροῦς < πορφύρα
- **τον κατάλληλο για αυτό που
δηλώνει η πρωτότυπη λέξη**
χρήσιμος < χρήσις

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.